

Filologia de la UB, i Yvonne Griley, Directora General de Política Lingüística de la Generalitat. L'ordre dels ponents va ser rigorosament alfabètic. Claudi Aventin i Ricard Novell, de l'associació de guies turístics Aran Culturau, van tractar de *Cartografia e excursionisme*. Aitor Carrera, de la Universitat de Lleida, va repassar la variació geogràfica de l'occità de la Vall d'Aran, amb especial atenció als proverbis, en la intervenció *Unitat i diversitat de l'aranès: geolingüística i geoparemiologia*. El va seguir Josep del Rio, bascòleg, que va revisar algunes de les etimologies coromianes referides a macrotopònims aranesos a través de la ponència *Ressons bascons en la toponímia d'Aran*. Tot seguit, Roger Ferran, estudiant de la Universitat de Barcelona, va tenir l'oportunitat d'exposar als assistents el seu treball comparatiu de l'aranès i l'occità de la Gàrdia Piemontesa, a Calàbria, que porta per títol *L'aranès i el gardiòl: estudi de dues comunitats perifèriques de l'occità*. Per cloure la primera part, el poeta aranès Xavier Gutiérrez va repassar i analitzar diverses composicions rimades araneses del darrer segle referides al paisatge en l'exposició *Lengua, territori e poesia (1912-2012): eth desencantament d'un paisatge*. El segon bloc va començar amb una intervenció de Xavier Lamuela, de la Universitat de Girona: *Eth bon us. Pel cultiu de les virtualitats expressives de l'aranès*. Va agafar el relleu Jèp de Montoya, expresident de l'Institut d'Estudis Aranesi, que va proposar als assistents una *Passejada pels textos fets en aranès a través del temps* amb documents dels darrers vuit segles. La darrera intervenció d'aquest segon bloc va anar a càrrec de Xavier Moral, de la Direcció General de Política Lingüística, que va tractar de qüestions legals: *Aspectes de la llei 35/2010 sobre l'occità*. Es preveia també una darrera intervenció sobre la vida social de l'aranès a càrrec de Jordi Suils, de la Universitat de Lleida, que finalment no va poder ser present a l'acte. Cal remarcar que una trobada d'aquesta mena, que va comptar amb algunes desenes d'assistents, té ben pocs precedents a la capital del Principat.

Aitor CARRERA
Universitat de Lleida
Càtedra d'Estudis Occitans

Conferència de Jean-Louis Massoure sobre « Le gascon, les mots et le système » (7 de novembre de 2012). — En el marc de la sèrie anual de conferències DMOO (Dimecres del Mirail a l'Ostal d'Occitània) celebrades per la secció d'occità de la Universitat de Toulouse II- Le Mirail, el doctor Jean-Louis Massoure, autor del llibre *Le gascon, les mots et le système*, va donar aquesta conferència el 7 de novembre de 2012. El conferenciant, segons va dir primer, és natiu de Chèze, poble del Pirineu gascó, i la seva primera llengua va ser l'occità («le patois» com se solia dir) abans d'aprendre el francès als sis anys, a l'escola. Pel que fa a la conferència, Massoure indica, tot seguit, que la intenció era presentar i explicar el contingut del llibre: « Mon ouvrage prend en compte, et le plus possible, les données nouvelles fournies par l'Atlas linguistique de la Gascogne sans toutefois penser un instant épuiser le sujet [...]. Pourtant mon ouvrage n'est pas seulement un ouvrage de pure description; une configuration nouvelle des cartes de l'ALGc, leur superposition, permettent de montrer, à l'image des clichés radiographiques, comment certains processus occupent le même espace, ou s'y distribuent, ou bien s'excluent. »

Per exemplificar aquest mètode de superposició, el conferenciant començà superposant dos mapes de color corresponents al sufix -ARIU, -ARIA. El mapa de síntesi mostra (citem, traduint) «com les realitzacions diftongades es concentren en un triangle N.-O., i com les produccions diftongades lliuren, en la zona meridional, una mena d'encreuament [chassé-croisé].» Hom pot preguntar-se, així, «per què els dos sufixos no cobreixen zones de diftongació exactament superposables.» Massoure, a tall d'hipòtesi, explica que «és com si la caiguda de la final àtona masculina era associada (?) al pas de A a [ɛĩ] / [eĩ] dins la zona concernida mentre que el manteniment d'aquesta ma-

teixa final àtona sota la forma d'una palatal bilabial rodona sembla estar associada, dins les Landes, a la influència de [œ] procedent de \bar{E} tancada vocal pròpia del sistema de tres graus d'obertura del 'parlar negre'.» Però res no ho confirma, afegeix tot seguit Massoure, «perquè l'àrea Captieux-Bazas, Blaignac, St. Côme 'recupera' l'espai perdut dins les Landes: -ARIU hi veu diftongar la seva tònica i l'espai abandonat dins les Landes està ocupat pels productes diftongats de -ARIA [...]»

El conferenciant declarà després, tornant al seu llibre, que també ha proposat «algunes interpretacions inèdites de certs fenòmens rellevants de l'idioma com la presència de l'enunciatiu *QUE* o la forma de l'article pirinenc *eth*». I a l'estudi, pròpiament, de la llengua, «s'afegeixen tres desenvolupaments que no es podien evitar: primer desenvolupament: la situació excepcional que té el gascó dins l'extens domini de la llengua d'oc; segon desenvolupament: estudi de les fonts del lèxic; tercer desenvolupament: anàlisi de la situació de l'idioma, avui, amb una projecció per al demà [...]»

El contingut de l'obra, tal com el detalla l'autor, consta de set capítols (Límits del gascó, fonètica i fonologia, morfologia nominal i pronominal, morfologia verbal, notes de sintaxi, lèxic, el gascó avui), amb un nombre considerable de mapes (87); a més hi ha els índexs, bibliografia i taula de matèries. En conjunt s'arriba a 419 pàgines. D'altra banda, evocant el precedent de Rohlfs (*El gascó*), Massoure subratlla la importància que ha donat a la sintaxi poc estudiada per Rohlfs, i també poc tractada, en general, en els estudis dialectals: «pel que fa a l'occità, tan sols l'han estudiada Ronjat (1937), Camproux (1958) i Lafont (1967).»

Massoure arriba al tema central de la conferència: el concepte de *gasconitat*. «El nostre estudi, diu, es recolza sobre el darrer mapa de l'ALGc VI intitulat *Carte gradient de la gasconité*». Aquest mapa, citem, «va ser establert per Jean Séguy a partir de 4 taules '*Distàncies lingüístiques*' que havia confeccionades [...]» Aquest *gradient* porta a distingir 11 zones amb els diversos graus de *gasconitat* (per exemple, al Nord i Est del domini gascó, trobem les zones de «grau 2» = 5 % de *gasconitat*; a l'extremitat alta, al sud del domini, hi ha les zones de 'grau 40' amb 100 % de *gasconitat*. El mapa que ha fet Massoure emprant diversos colors és, segons ell mateix, molt més «parlant» que el corresponent de l'ALGc VI. A més, així, s'arriba a dividir el domini gascó «ja no en 3 sinó en 4 conjunts» que passa a detallar el conferenciant: a) de 5 a 50 % (a l'est del domini) — b) de 50 a 80 % (La Vall d'Aran podria representar un 70 % de *gasconitat*, tot i que no posseeix el *que* enunciatiu) — c) entre 80 i 90 % (Barèges, Gavarnie) — d) de 100 % (Aragnouet, Barrancouéu i Germ).

En resum, el grau de *gasconitat* «disminueix a mesura que hom s'apropa de les ribes de la Garona, sigui del sud-oest cap al nord i nord-est, sigui de l'oest cap a l'est.» Massoure passa després a comentar en detall aquesta geografia etnolingüística abans d'arribar a l'objecció que es podria fer: «És clar que hom podrà objectar que el concepte de *gasconitat* introdueix una jerarquia entre les tres grans parts del domini.» Aquesta objecció «és tant més acceptable que, per una banda, la *gasconitat* és no sols una qüestió de dialectologia sinó també, com ho he suggerit, una qüestió d'història i de cultura.» També assenyalava Massoure que Séguy sembla haver rebutjat implícitament l'expressió de «fronteres dialectals» ja que sempre va emprar la de «*gradient de la gasconité*». Aquest nom tècnic de *gradient* «permet, doncs, d'establir gradacions seguides entre dos extrems primer, entre les parts contigües després.»

També es pot matisar, diu Massoure, «amb elements presents en l'ALGc mateix, la cartografia de la *gasconitat*; especialment, establint l'estratigrafia dels sufixs en *-òs*.» Igualment, «es pot fer una petita reflexió sobre la *gasconitat* a partir del *que* enunciatiu i això per dos motius:

1. tot Gascunya no empra aquest enunciatiu [...]
2. perquè aquest enunciatiu presenta, en una àrea relativament important, un semantisme inesperat.

En particular, «L'enunciatiu zero oponent-se d'una banda a l'enunciatiu d'affirmació [ke], [kœ], d'altra banda als operadors de la negació, significa 'interrogació' [lem 'portɔs] "li'n portes?"»

Massoure acaba aquest examen amb la següent reflexió: «Un altre element que ha —hauria— d'incitar-nos encara a relativitzar la noció de *gasconitat* és la variabilitat, ensems ràpida i molt extensa, de la cultura gascona; [...]» Amb les transformacions econòmiques i demogràfiques, la desertificació de l'espai rural, hom troba zones en què ja no es parla el gascó. I el conferenciant s'interroga: Quina pot ser la *gasconitat* de les zones on el gascó ja no es parla?

El final de la conferència és fet d'algunes citacions de Jean Séguy, tretes de cartes que va escriure a Jacques Allières i Xavier Ravier i en les quals l'il·lustre filòleg deia, entre altres coses (carta d'abril 1972): [la determinació de les àrees lingüístiques] «és perfectament vàlida si es fa l'areologia dels fets un per un; però si hom pretén fer l'areologia integral, superposant tots els criteris coneguts, aquesta només val per a àrees molt petites [...]; quant a les àrees grans, són àrees fictícies [«bidon»].»

Massoure declara en conclusió: «L'ambició de Jean Séguy era una ambició científica, quasi la de fer una equació de l'idioma.» Acaba citant Séguy (carta citada) —en donem l'original francès, «d'estil directe i pitoresc» —com el qualifica Massoure:

Désormais, je peux crever tranquille. L'idée fixe qui me hantait depuis trente ans est réalisée : à partir de 47 milliards de chiures de mouches scrupuleusement intégrées, arriver, par une série d'abstractions à la fois mathématiques et réalistes, à faire tenir le gascon dans une formule ou un schéma. Voilà qui est fait, avec la carte Distances linguistiques. Ce n'est pas beau ni même joli, mais ça y est.

Michel CAMPRUBÍ
Universitat de Toulouse II-le Mirail

XXVè Curs de Sociolingüística de la Nucia «Ensenyament, context sociolingüístic i codificació de les llengües a l'Estat espanyol» (9, 10, 16 i 17 de novembre de 2012). — Els dies 9 i 10, i 16 i 17 de novembre de l'any 2012 ha tingut lloc la 25a edició dels Cursos de Sociolingüística de la Nucia, la qual, sota el títol «Ensenyament, context sociolingüístic i codificació de les llengües a l'Estat espanyol», ha fet un recorregut per la situació de les llengües a l'Estat espanyol. Aprofitant aquesta circumstància certament especial, l'organització ha preparat per a l'edició del 2012 un programa en què, a mode de síntesi, s'ha oferit una panoràmica actualitzada de la situació de la llengua catalana, especialment referida al present i el futur de l'ús social, de l'ensenyament i de l'estandardització de la llengua. A més, s'ha volgut fer participants de la reflexió diversos especialistes en les altres llengües de l'Estat espanyol: l'aragonès, l'occità de la Vall d'Aran, l'asturià, l'espanyol, l'eusquera i el gallec, les quals s'enfronten a uns reptes sociolingüístics, normatius, educatius, etc., paral·lels als del català. Novament aquest curs ha estat organitzat des de la Seu Universitària de la Nucia i des de la Universitat d'Alacant —en concret, del Vicerectorat de Cultura, Esports i Política Lingüística— i ha comptat amb la col·laboració inestimable de l'Ajuntament de la Nucia i de l'Institut Superior d'Investigació Cooperativa IVITRA.

El curs l'encetà el professor Isidor Marí, president de la Secció Filològica de l'IEC, amb una presentació titulada «Perspectives en la codificació i l'estandardització del català». En aquesta intervenció es repassà el procés de codificació del català i s'apuntaren els horitzons cap als quals s'orientarà la nova normativa de l'IEC, unitària i alhora respectuosa amb la variació. Vicent Brotons, professor de la Universitat d'Alacant (UA) i director de la Unitat per a l'Educació Multilingüe (UEM) de la UA, recordà, per la seua banda, el procés que ha recorregut l'ensenyament del català al País Valencià fins a l'actualitat, i reflexionà sobre els reptes que planteja actualment el plurilingüisme en l'ensenyament i sobre les respostes que se n'ha donat tant des del govern valencià, com des d'Escola Valenciana i la UEM, proposta aquesta darrera compromesa amb el català i el pluri-